

Boekbespreking

A. Administratief

1. De bespreking is gemaakt door
2. De precieze titel van het boek is De Aanslag
3. De naam van de schrijver is Harry Mulisch
4. De schrijver is afkomstig uit Nederland
5. Het boek is voor het eerst gepubliceerd in 1982. Ik heb de 18^e druk gelezen.
6. Het boek is uitgegeven door uitgeverij De Bezige Bij
7. Het boek telt 254 bladzijden.
8. De inleverdatum is in week 2 van 2001, 12 januari en ik lever het in bij mevrouw van Vegchel.
9. Ik heb het internet geraadpleegd en wel de volgende pagina's.
 - www.schrijversnet.nl
 - www.scholieren.com
 - literom.kennisnet.nl (dit is een online literom/fictierom/uitrekselbank)

B. Samenvatting

Proloog

Aan de rand van Haarlem staan langs het Spaarne vier villa's. In buitenrust woont de familie Steenwijk: vader (griffier bij de rechtbank), moeder, Peter (17 jaar) en Anton (12 jaar). Links van hun de villa van de familie Beumer en rechts het huis van meneer Korteweg en zijn dochter Karin.

Eerste Episode, 1945

Op een avond in januari wordt de familie Steenwijk opgeschrikt door zes schoten. Voor het huis van de burens ligt het lijk van Fake Ploeg, hoofdinspecteur van de politie. Meneer Korteweg en Karin slepen het lijk van hun huis weg naar het huis van de familie Steenwijk. Peter rent naar buiten om het lijk weer weg te slepen voor hun huis vandaan. De Duitsers komen; Peter vlucht weg en neemt het pistool van Fake Ploeg mee.

Anton en zijn ouders worden uit huis gehaald (doordat het lijk voor hun huis ligt) en de Duitsers steken hun huis in brand. Anton wordt in een auto gestopt en weggevoerd. Wat er met zijn ouders gebeurd weet hij niet. Op het politiebureau wordt hij in een cel gestopt. In deze cel zit al een vrouw. Ze troost Anton en praat met hem over de Oorlog. Anton wordt de volgende dag overgebracht naar zijn oom en tante die in Amsterdam wonen. Tijdens de rit van Haarlem naar Amsterdam wordt het konvooi beschoten door een Engels vliegtuig.

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

© havovwo.nl

Tweede Episode, 1952

Anton wordt opgevoed door zijn oom en tante, een kinderloos echtpaar in Amsterdam. Zijn oom is doctor. Na de oorlog blijkt dat zijn ouders en Peter de fatale nacht zijn neergeschoten. Anton reageert op dit nieuws beheerst, en laat het maar zo, hij gaat niet op onderzoek uit.

Na het gymnasium gaat Anton medicijnen studeren. Door een studiegenoot wordt hij uitgenodigd op een feestje in Haarlem. Dit is voor het eerst dat hij weer in Haarlem komt, na 1945. Het feestje wordt een teleurstelling.

Na het feestje komt hij langs de plek waar ooit zijn huis heeft gestaan. Mevrouw Beumer (zijn oude buurvrouw) roept hem binnen. Zij vertelt hem dat zijn ouders de fatale nacht zijn neergeschoten. Anton loopt langs het water, en daar staat een monument dat is opgericht voor de slachtoffers. Hij leest de namen van zijn ouders, maar die van zijn broer Peter staat er niet bij. Anton voelt voor het eerst angst voor zijn verleden.

Derde episode, 1956

Na zijn kandidaatsexamen gaat Anton op kamers wonen in de binnenstad van Amsterdam. 1956 is het jaar dat de Russen Hongarije binnen vallen. Dit zorgt voor dagenlange rumoer in Amsterdam. Tijdens een relletje ontmoet Anton, Fake Ploeg jr in het portiek van zijn huis. Op de kamer van Anton ontwikkelt zich een heftig gesprek. Omdat de vader van Fake in de oorlog fout was, heeft Fake niet kunnen studeren. Fake is fel anti-communistisch. Anton verwijt Fake dat het de vrienden van zijn vader waren die Antons familie hebben uitgeroeid. Fake wordt woedend en verbrijzeld met een kei, die hij in zijn hand had, de spiegel in de kamer van Anton. Kort daarna ontploft in Antons huis de oliekachel.

Vierde episode, 1966

In 1959 doet Anton examen. Na zijn examen gaat hij in de buurt van het Leidseplein wonen. Hij werkt in het Wilhelmina Gasthuis als anesthesist. In Londen ontmoet hij de stewardess Saskia de Graaf. Zij trouwens en kopen een huis bij het concertgebouw in Amsterdam. De vader van Saskia speelde tijdens de oorlog een belangrijke rol in het verzet.

In 1966 wordt Sjoerd, een bekende journalist en verzetsheld, begraven. Ook Anton, Saskia en hun dochter Saskia bezoeken de begrafenis. Na afloop van de begrafenis komt Anton in contact met Cor Takes, een verzetsstrijder. Hij heeft Fake Ploeg doodgeschoten. Anton wil helemaal niet over de oorlog praten maar Cor Takes moet zijn hard luchten. Hij tracht zich te vervaardigen door de gruweldaden van Ploeg. Cor Takes vertelt over zijn vriendin Truus Coster, zij blijkt de vrouw te zijn geweest, waarmee hij na de bewuste aanslag mee in de cel heeft gezeten. Ook zij is terechtgesteld.

Door alle onthullingen van Takes is Anton helemaal uit zijn evenwicht. Hij wil de foto van Truus zien, die in bezit is van Takes. In een foto van Saskia herkent hij namelijk het beeld wat hij van Truus heeft.

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

© havovwo.nl

De volgende dag gaat Anton naar Takes, die nog helemaal met zijn gedachten in het verleden leeft. Het vrijlaten van de oorlogsmisdadiger Lages maakt hem woedend. Anton ziet de foto van Truus. Zij was het die de laatste twee dodelijke schoten op Ploeg heeft gelost, Ploeg heeft haar zelfs nog met een schot verwond. Anton is onder de indruk door deze verhalen die boven de tafel komen.

Laatste episode, 1981

Anton en Saskia zijn gescheiden, Anton is hertrouwd met Liesbeth die kunstgeschiedenis studeert. In 1969 hebben zij een zoon gekregen, die Peter heet. Anton verdient veel en heeft meerdere huizen. Hij wordt neerslachtig en heeft soms last van een crisis. In 1978 gaat hij met zijn dochter Sandra naar Haarlem. Op de plaats waar hun verbrande huis heeft gestaan, is een bungalow gebouwd. Ze bezoeken het monument en het graf van Truus Coster.

Tijdens de vredesdemonstratie in 1981 ontmoet hij Karin Korteweg, zijn oude buurmeisje. Van haar verneemt hij dat Peter in 1945 bij hun het huis is ingevlucht. De Duitsers hebben hem neergeschoten. Meneer Korteweg wilde het lijk niet voor zijn deur leggen, omdat hij bang voor hagedissen was. Ook wilde hij het lijk niet bij de familie Aarts voor het huis leggen, omdat daar drie joden zaten ondergedoken. Hij weet nu alles over het gene wat die avond gebeurd is.

C. Analyse

1. De titel van dit boek is: De aanslag. Deze titel slaat op de centrale gebeurtenis in het boek. Het hele boek draait om deze gebeurtenis. Het is de aanslag die werd gepleegd op Fake Ploeg, deze aanslag veranderde het leven van vele mensen.
2. Het boek is in proza geschreven. Het is een roman omdat er in het boek een verhaal is weergegeven waar jaren overheen zijn gegaan. En je ziet dat er een ontwikkeling is in het verhaal. En dat de personen uitgebreid worden omschreven, in dit geval Anton. Dit duidt allemaal op een roman.
3. Er zijn verschillende personages in het boek, maar Anton Steenwijk neemt de belangrijkste plek in. Hij is de hoofdpersoon van het boek. Hij is een karakter, hij maakt namelijk een hele ontwikkeling door in het boek. Het begint toen hij 12 was en aan het einde is hij 48.

Er zijn nog verschillende andere personages in het boek, deze hebben allemaal een ondergeschikte rol. Je komt vrij weinig over ze te weten. Alle bijpersonen zijn types. Namelijk zijn vader (doodgeschoten na de aanslag door de Duitsers), zijn moeder (ook

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

doodgeschoten na de aanslag door de Duitsers), zijn broer Peter (gevlucht, na de aanslag nog wel doodgeschoten), zijn oom (die arts is en Anton opvangt na het verlies van zijn ouders), zijn tante, Saskia de Graaf (met haar is hij getrouwd), zijn dochter Sandra (dochter van Saskia en Anton), de vader de Graaf, Liesbeth (het trouwde Anton mee), Peter (zoon van Liesbeth en Anton), Fake Ploeg (zoon van de doodgeschoten Fake Ploeg), Cor Takes (hij is de man die de aanslag gepleegd heeft), Truus Coster (vriendin van Cor Takes, heeft samen met hem de aanslag gepleegd, is terechtgesteld na de oorlog). Dit zijn allemaal types omdat je weinig over ze te weten komt. Ze nemen allemaal een kleine rol in, in het verhaal)

4. -Het verhaal speelt zich af in en na de tweede wereldoorlog.

-Tussen het begin en het einde van het verhaal loopt ongeveer 36 jaar. Uit die tijd worden 5 perioden gelicht, waarin voor Anton belangrijke gebeurtenissen plaatsvinden.

-Het verhaal is wel chronologisch verteld, alleen zijn er stukken van de tijd die worden overgeslagen

- Er zijn geen echte flashbacks in het boek. Soms wordt er teruggedacht en gepraat over de aanslag, maar verder niet een echte flashback.

5. – De lezer beleeft het verhaal door de ogen van een onafhankelijke verteller. En af en toe is het ook Anton die wat zegt of beschrijft maar meestal een buitenstaande verteller.

- ??

6. – Het verhaal speelt zich af in Haarlem, waar de aanslag ongeveer voor zijn huis werd gepleegd. En later ook in Amsterdam waar hij na de aanslag gaat wonen.

- Er zijn niet zoveel plaatsten van belang, ik denk wel de cel waarin hij zat met de vrouw na de aanslag. Hun huis op het moment dat Peter het lijk versleepte. En ook zijn huis toen Fake Ploeg daar binnen kwam en de spiegel verbrijzelde. Ook het souterrain van Cor Takes huis is van belang, dit leek op een ondergronds hoofdkwartier, wat weergaf dat Takes nog steeds met de oorlog bezig was.

7. – Het boek is opgebouwd uit hoofdstukken. Het boek begint met een proloog. Daarna zijn er 5 hoofdstukken, genaamd: Eerste episode 1945, Tweede episode 1952, Derde episode 1956, Vierde episode 1966 en Laatste episode 1981.

- Het boek eindigt met een gesloten einde. Op het eind van het boek weet Anton alles van de aanslag en de gebeurtenissen die daar achteraf van kwamen.

8. – Een belangrijk thema in het boek is: wie de schuld heeft en of dit echt schuld is? Dit gaat dan om de aanslag op Ploeg en natuurlijk de reden waarom Peter en zijn ouders zijn omgekomen.

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

- Andere belangrijke thema's zijn: Het goed en kwaad, dat heel erg dicht bij elkaar ligt. Dat een groot deel van het menselijk leven door het lot bepaald wordt. Een ander thema is het opzoeken van verborgen achtergronden. Ook een thema is de verwoestendheid van het vuur. Dit vuur komt voor bij het in brand steken van zijn huis, de engelse konvooi, en de brand in zijn oliekachel. Er is nog een thema namelijk het vergeten van afschuwelijke gebeurtenissen.

9. Ik citeer een stukje van blz 109, aan het begin van de derde episode 1956.
- 'Als geen goede student maar ook geen slechte vervolgde hij zijn studie. Toen hij na zijn kandidaats examen in 1953 op kamers ging in het centrum ging wonen en het huis aan de Apollolaan verliet, betekende dat een nieuwe datum in zijn leven. Daar in zijn kleine, donkere appartement boven de viswinkel, in een dwarsstraat tussen de Prinsengracht en de Keizersgracht, de overburen op vijf of zes meter afstand, verdween dat Haarlem van januari 1945 nog verder achter de horizon.'*

Dit geeft de stijl van het boek redelijk goed neer. Het zijn allemaal makkelijke zinnen en woorden. Het is misschien de lengte van de zinnen die het iets moeilijker maakt. De zinnen zijn namelijk redelijk lang met veel komma's. Ook ontbreekt hier nog een stukje dialoog aan.

Daarom citeer ik nog een stukje van bladzijde 163/164. Dit gaat over Truus Coster, het meisje/de vrouw waarvan hij vermoed dat hij met haar in de cel heeft gezeten de avond na de aanslag.

'Daarstraks nog had hij haar gezocht, in de kerk, en later weer in het café, - dat begreep hij nu pas. Daarom ook was hij naar deze begrafenis gegaan, waar hij niets te maken had. Hij voelde de hand van Takes op zijn schouder. 'Wat krijgen we nou?' Hij haalde zijn handen weg. Zijn ogen waren droog. 'Hoe is ze aan haar eind gekomen?' vroeg hij. 'Drie weken voor de bevrijding is ze in de duinen geëxecuteerd. Ze ligt daar op de Erebegraafplaats. Waarom trek jij je dat in hemelsnaam zo aan?' 'Omdat ik haar ken,' zij Anton zacht. 'Omdat ik met haar gesproken heb. Ik zat die nacht bij haar in de cel.' Ongelovig keek Takes hem aan. Hoe weet je, dat zij het was? Hoe heet ze dan? Ze heeft toch zeker niet gezegd wie ze was.' 'Nee maar ik weet het zeker'

De twee schrijfstijlen zoals ik hierboven allebei het geciteerd worden door elkaar afgewisseld.

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

D. Over de schrijver

Harry Kurt Victor Mulisch werd op 29 juli 1927 geboren in Haarlem, als enige zoon van Karl Victor Kurt Mulisch en Alice Schwarz. Zijn vader was geboren in het toenmalige Oostenrijk-Hongarije (nu: Tsjechië). Na de Eerste Wereldoorlog emigreerde hij naar Nederland. Zijn joodse moeder was in 1908 geboren in Antwerpen. Vanwege de gebeurtenissen in de jaren '14-'18 was zij met haar familie naar Nederland gevlucht. In 1936 gingen zijn ouders uit elkaar. Zijn moeder vestigde zich in Amsterdam en de jonge Harry werd vooral opgevoed door de huishoudster. Na zijn lagere school ging Harry naar het Christelijk Lyceum in Haarlem. Zijn vader werd tijdens de Tweede Wereldoorlog benoemd tot directeur personeelszaken van het bankiershuis Lippmann-Rosenthal & Co waar de Nederlandse joden hun kostbaarheden moesten inleveren. Deze positie maakte het hem mogelijk zijn joodse ex-vrouw en zijn zoon tegen deportatie te beschermen. Na de oorlog werd hij echter gearresteerd en drie jaar in een interneringskamp geplaatst. Tijdens de jaren op de middelbare school raakte de jonge Harry Mulisch in de ban van de wetenschap. Hij richtte een laboratorium in voor zijn experimenten, verzamelde hij fossielen en hield zich bezig met alchemie. Dat alles ging ten koste van zijn schoolprestaties: na gezakt te zijn voor een overgangsexamen ging hij in 1944 van school. Om in zijn onderhoud te voorzien in de periode dat zijn vader geïnterneerd was, verkocht Mulisch stukje bij beetje diens bezittingen. Zijn artistieke neigingen begonnen in die periode de overhand te krijgen op zijn wetenschappelijke activiteiten. Hij tekende veel en schreef in 1946 het verhaal 'Mijn kamer', het eerste werk dat gepubliceerd zou worden (in 1947 in het blad 'Elsevier'). Hij verslond de boeken van grote schrijvers als Dostojevski en Multatuli, ging toneelspelen en trad op in een operette. Vanaf 1949 richtte hij zich volledig op het schrijven. Na in 1955 al vertrokken te zijn uit het huis van zijn vader, vestigde hij zich in 1958 in Amsterdam. In dat jaar trad hij ook toe tot de redactie van het blad 'Podium'. Later werd hij nog redacteur van 'Randstad' en van het bekende 'De Gids' waaraan hij tot 1990 verbonden bleef. In de jaren zestig toonde hij zich sterk betrokken bij maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en raakte hij gecharmeerd van een communistische staat als het Cuba van Fidel Castro. Mulisch trouwde in 1971 met Sjoerdje Woudenberg met wie hij twee kinderen kreeg. In 1992 werd uit een verhouding met een nieuwe partner nog een zoon geboren. Bij zijn vijftigste verjaardag werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau; in 1992, bij het uitreiken van het eerste exemplaar van 'De ontdekking van de hemel' volgde een bevordering tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Hij heeft vele romans, novellen, verhalenbundel, gedichten en essays geschreven. Zijn laatste boek was het boekenweekgeschenk van 2000, genaamd: Het theater, de brief en de waarheid. Sommige van zijn boeken zijn ook verfilmd, zoals ook dit boek: De Aanslag.

Er is wel een zekere overeenkomst tussen Harry Mulisch en Anton. Natuurlijk de belangrijkste daarvan is het onderwerp: de oorlog. Mulisch is nauw betrokken bij de oorlog geweest, omdat zijn moeder een joodse was en hij door zijn vader is blijven leven. Ook is er een overeenkomst in woonplaats, Mulisch heeft ook in Haarlem gewoond, tijdens de oorlog, net zoals Anton. Ook vertrok Mulisch later net als Anton naar Amsterdam. Een andere overeenkomst is dat van hertrouwen. Anton is 2 keer getrouwd geweest en heeft kinderen uit

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

beide huwelijken, Mulisch is ook 2 keer getrouwd en heeft ook uit beide huwelijken kinderen. Een andere overeenkomst is misschien dat Mulisch enig kind is, end at Anton een groot deel van zijn leven heeft doorgebracht als een soort of enig kind. Ook Mulisch heeft zijn vader een tijd niet gezien, doordat deze zat opgesloten, Anton heeft zijn ouders ook moeten missen, maar dan omdat zij waren doodgeschoten.

E. Eigen mening

Een boek dat door vele mensen als goed boek wordt aangetipt, geschreven door één van Nederlands grootste schrijvers. Daar was deze keer mijn keuze opgevallen om een boek verslag over te maken. Natuurlijk had ik er al veel over gehoord, dat het zo'n goed boek is. Wij hebben thuis een uitgebreide boekencollectie en ook dit boek ontbrak daar niet aan, dus ik ben begonnen met lezen. Ik had verwacht dat ik na een tijdje het boek zou wegleggen, omdat het me niet zou interesseren en de taal me niet aansprak. Maar dat was niet het geval. Ik had dit verwacht omdat ik niet zo van boeken over de oorlog houd. Maar mijn broer zei dat het wel mee viel, de hoeveelheid die over de oorlog ging. Dat klopte ook wel, natuurlijk gaat het boek over een gebeurtenis die in de oorlog heeft plaatsgevonden, maar verder wordt er niet uitgebreid op de oorlog ingegaan. Maar vooral op de ene gebeurtenis. De aanslag die werd gepleegd op Ploeg en die zorgde voor de dood van Peter en Antons ouders. Deze aanslag was een goed begin van het boek, door deze gebeurtenis zat ik vrijwel meteen in het boek. Ik wist van te voren niet dat dit de aanslag was waarop de titel zinspeelde, maar hier kwam ik vrij snel wel achter. De andere reden dat ik dacht dat dit boek mij niet zou aantrekken, was het taal gebruik. Meestal als je hoort dat de schrijver van je boek, een zeer goede schrijver is, merk je dat aan het taalgebruik. Dat is dan vaak moeilijk, lange zinnen met veel moeilijke woorden. Dat was in dit boek niet het geval, daarom had dit boek al een streepje voor en was ik gemotiveerd om verder te lezen. En dat met resultaat, want er is een boekverslag uit voortgekomen.

Het onderwerp in dit boek, de aanslag op Ploeg die dood opeiste van de ouders en broer van Anton, is voor het hele boek van belang geweest. Er is niet vaak van dit onderwerp afgeweken. Het is ook een belangrijk onderwerp. Het is één van die vele gebeurtenissen die in de oorlog hebben plaatsgevonden, waardoor vele mensen zijn gesneuveld. Daarom ben ik ook gaan doorlezen, het is een gebeurtenis die echt gebeurt kan zijn en daarom werd ik er door geboeid. Je ziet dat sommige mensen niet wisten wat ze moesten doen, bang om schuld te krijgen. Zo ook de actie van de buurman en buurmeisje van Anton, die het lijk van Ploeg voor hun huis vandaan sleepte en versleepte naar de voorkant van het huis van Antons familie. Deze mensen waren blijkbaar bang dat hun de schuld kregen. Dit is als het ware een soort angst.

Het hele boek gaat over Anton. Hij is een levensecht persoon, met emoties die bij meer mensen voorkomen als ze zoiets belangrijks in hun leven meemaken. Anton wilde het eigenlijk niet over de oorlog hebben en wilde niet weten wat er gebeurt was en waarom juist zijn familie is doodgeschoten. Dit heb je wel vaker, dat mensen het er niet over willen hebben bang voor de consequenties die dat kan hebben. Op het eind weet Anton wel alles over het

Boekverslag De Aanslag (Harry Mulisch)

© havovwo.nl

voorval dat de avond na de aanslag heeft plaatsgevonden, hij is hier toch ook wel blij mee want zo kan hij het helemaal vergeten met alle details er bij.

Wat voor mij een pluspunt krijgt in dit boek is toch de taal, je leest makkelijk door. Er zit dialoog in wat ook het doorlezen bevordert, ik had dit niet verwacht. De opbouw van het boek vind ik erg goed. Op het eind weet je alles wat er is gebeurt, hoewel Anton dit niet wilde weten was ik wel erg nieuwsgierig hoe het allemaal gebeurt is. Je leeft echt mee, en beschouwt het alsof het echt is gebeurd. Een mooie gebeurtenis in het boek, vind ik dat Karin vertelt dat zij het lijk van Ploeg niet bij hun andere burens voor het huis hebben gelegd terwijl zij daar minder contact mee hadden. Dit was omdat daar joden ondergedoken zaten. Zo merkte je toch dat er mensen waren die in de oorlog de joden wilde helpen.

Het boek voldeed niet helemaal aan mijn verwachtingen, het was namelijk beter dan ik verwacht had. ik zou dit boek dan ook aan iedereen aanraden, omdat het makkelijk doorleest, en het boek een belangrijk onderwerp heeft. Het is iets wat echt kan gebeuren en daarom ben je meer bij het boek betrokken, wat je interesse om door te lezen vergroot.